

על בתי-חליבה מדגם אידרה (הרינגבון)

דודים שחימום נעשה בדלק נוול ואף בעצים. את המכון כולו ואת חדר ההמתנה שוטפים אחרי כל חליבה במים, המזורמים בלהץ חזק.

יש לציין במיוחד את פשטות המבנה של כל סוגי המכונים; למעשה זוהי סככה פתוחה משני צדדים. היא מחולקת לחדר חליבה, חדר לאיסכון הצידוד (אך את היתידות כלל לא מרחיקים ממקור מן בשעת הניקוי) וחדר לקבלת החלב, הפרדת השומן או העמדת טנק חלב — הכל בהתאם לתנאי המשק.

אין אנו יכולים להעתיק את השיטה הניור זילנדית כפי שהיא, אך עלינו לבחון היטב מה מתאים לנו וממה נוכל להפיק תועלת.

חאיר שלחון — העוגן: מכיר ביתרוננו של דגם אידרה על פני יתר הדגמים המקובלים בארץ. בהתחשב בחוסר כוחות מקצועיים בענף, הרי נפתרת בהצלחה החליבה במכון חליבה מסוג זה ע"י חולב אחד, מנוסה ואחראי, כשלצידו משמש "עוזר" רגיל. בגלל ההספק הגבוה (עד 70 פרות בשעה) אפשר לסיים את החליבה במהירות; וכך נפתרה בעוגן בעיית "חליבת הערב": החולב הקבוע האחראי עסוק ברפת רק כ-1½ שעה, ואילו ה"עוזר" — מכין את הכל לחליבה ועם סיומה מבצע לבד את כל יתר העבודות. ע"י שילוב 2 העובדים בחליבה, אפשר לשמור על חליבה נכונה (העוזר רק מכין את הפרות ודואג להחלפת הקבוצות). אין לוותר על הצנצנות ועל שוטפיהגביעים.

סמי ריין — עין הנצי"ב: החליבה מבוצעת ע"י חולב אחראי ועוזר (לעתים ילד). חלוקת העבודה כמו בהעוגן. היא מאפשרת הקפדה על טיב החליבה ועל חליבה אינדיבידואלית. מקפידים במיוחד על הכנה טובה ועל עיסוי העטין לפני הגמר. ההספק הוא כ-50 פרות בשעה. אינו מוכן לוותר על צנצנות ועל שוטפיהגביעים.

דגם אידרה הוכיח את עצמו במשק, אך כדאיותו מותנית בהחזקת עדר גדול בלבד (100 פרות לכל הפחות), והוא יכול לשמש גם עדר גדול פי 2 או 3 מהנ"ל. בעדר קטן יותר רצויה הקמת מכון מטיפוס טנדם עם 3 עמדות. בדרך כלל יש

מבני-בתי-חליבה, שיטות החליבה וביצוע העבודה בהם, שימשו נושא לשיחה, שהתקיימה ביום 17 ביולי ש. ז. בה השתתפו חברים מהר משקים העוגן, גניגר, הזורע, רשפים ועין הנציב, ואפרים שמאראגד, שלמה וגשל והמדריכים למיכין החליבה.

אפרים שמאראגד היה הפותח בשיחה, מסר את רשמיו ממכוני החליבה הניור-זילנדיים הטי-פוטניים, והרחיב את הדיבור על דגם אידרה. לדעתו יתרונו המיוחד של טיפוס זה הוא בפשר טות הבניין ונוחות האחזקה בו. בעקב החתירה להספק עבודה גדול מאוד, נתגלו אמנם ליקויים בטיב החליבה, שמנסים שם להתגבר עליהם ע"י אירגון טוב יותר של העבודה. בביצוע העבודה במכוני חליבה מסוג זה מקובל שם להכין קבוצה שלמה של 6 עד 10 פרות בבת אחת ולהרכיב את המכונות לכל הקבוצה; אחרי זה, להכין קבוצה שניה שלמה, להעביר את כל המכונות, ולהחליף את הקבוצה הראשונה, שחליבתה בסתיימה, וכך הלאה. בדרך כלל עובד חולב עם עוזר, ורק לעתים רחוקות מבוצעת העבודה ע"י חולב יחיד. אין נהגים לשטוף או לחטא גביעים בין פרה לפרה. אין משתמשים בצנצנות חלב, אלא חול-בים ישר לצינור החלב. ישנם מכונים בהם הרכיבו "אינדיקטורים", אך לרוב אין שמים לב להם, ולעתים קרובות נשארת המכונה יותר מדי זמן על העטינים. ניקוי והכנת העטינים נעשים לרוב במים קרים, ללא מטלית, ובדרך כלל אין מוציאים צליפים. אנשי המחקר והמד-ריכים מדגישים את הצורך בהכנה יסודית יותר (30 שניות), הרכבת הגביעים על העטינים זמן קצר אחרי ההכנה, ובהסרת הגביעים מהעטינים עם גמר זרימת החלב. לכן מציעים לא להכין ולחלוב את הפרות בקבוצות שלמות, אלא בזר גות.

ניקוי המכונה נעשה בפשטות ובמהירות: שואבים מים ותמיסת ניקוי מכל יחידה אל המשחרר. אין משתמשים בכמויות גדולות של מים חמים. מכונים רבים מצוידים בדוד חשמלי סטנדרטי של 160 ליטר בקירוב, אך רואים גם

כשכל חולב עסוק ב־3 יחידות ומבצע את כל פעולות החליבה באופן עצמאי. שיטה זו מבטיחה חליבה אחידה וטובה וההספק מניח את הדעת (כ־60 פרות בשעה).

בתיכנון המבנה יש ליקויים שיש לסלקם במבנים שייבנו בעתיד. לאחר תיקונים אלה יהיה דגם אידרה זול יותר מהדגמים האחרים.

אשר בן־צבי, הזורע: מדגיש את החשיבות של חליבה טובה מעל לכל חישוב של הספק. יתרונו של הטנדם הוא בכך שהחולב רואה את הפרה כולה ואת התנהגותה בשעת החליבה. דבר זה נחוץ במיוחד משום שבסככות פוחתים הפיי קוח וההסתכלות בפרות.

הוא מסכים בדרך כלל למגמה של הוזלת ייצור החלב. אם במכון מדגם אידרה „מותרים” וויתורים בכל הנוגע לטיב החליבה (הכנה, תגמיר וכו'), פרטי הציד, אחזקתו (צנצנות, שוטפיהגביעים, מים חמים), הרי רשאים אנו לוותר על כל אלה גם במכוני החליבה מהדגמים האחרים. יש להיזהר משינויים קיצוניים, הן לגבי שיטת החליבה והציוד והן לגבי ניקוי המכונות. חי הברון: יתרונו של דגם אידרה הוא בפשר טות חדר־החליבה. ההספק נקבע בטיב החליבה בעיקר. אם לא לוותר על טיב החליבה ועל הציוד המקובל, יכול איש אחד להפעיל רק 3 יחידות מכונה.

בעדר של 100—120 פרות יש יתרון בחליבת עובד יחיד. ע"י זה אפשר להקל על אירגון עבודת־הלילה. בעדר מגודל זה עדיף מכון טנדם בעל 3 עמדות. רק לעומת טנדם בעל 6 עמדות מופיע דגם אידרה כבית חליבה זול יותר.

חימום מים הוא סעיף נכבד בהוצאות הייצור. חומר הניקוי החדש „סטירופוס” פועל במים קרים, ועד כה הניסיון הוא חיובי. אינו רוצה לוותר על שוטפיהגביעים, אך מציע להשתמש במים קרים לשטיפת הגביעים.

עם הכנסת החומר החדש „סטירופוס” לכמה משקים, אנו מנסים לבצע את השטיפה בצורה פשוטה יותר, החוסכת זמן לעומת המקובל עד עתה.

סוכם והובא לדפוס ע"י חי הברון

ליקויים בתיכנון מבנה בית־החליבה: הוא „כבד” מדי ויקר. יש לשאוף למבנים זולים ופשוטים יותר.

חודכי וולך, גניגר: מחשיב מאוד את ביצוע העבודה ע"י 2 עובדים עצמאיים ואחראיים; כל אחד ממלא את כל פעולות החליבה ב־2 יחידות מכונה. יחד עם זאת יכול עובד אחד לבוא לעזרתו של השני בשעת הצורך. כן קיימת מעין „ביקורת” הדדית, המונעת התרשלות מסויימת מצד החולב. ביצוע נכון של החליבה עולה בחיבוטו על כל מיני „חשובים” של הספק, ביחוד כשהבדלים בין השיטות אינם מהפכניים. מכון החליבה בגניגר, מדגם שדרה 4—4, מאפשר חליבה מהירה. הצנצנות חשובות לביקורת עצמית, במיוחד לגבי חולב שאינו בעל ניסיון רב בעבר דה. יתכן שאפשר להנהיג שיטה פשוטה יותר של שטיפת הגביעים בין פרה לפרה. אינו רואה „חיתוי” של ממש של הגביעים ע"י שטיפה חטופה זו, אך נעים יותר לעבוד בכלים נקיים ושתופים.

דוד גורן, רשפים: ויתרנו על שוטפיהגביעים ואף על צנצנות החלב. בתחילת הפעלת דגם האידרה עבדנו לפי המקובל בחו"ל: עובד יחיד במכון בעל 6 עמדות מכל צד. נתגלו שיבושים בפעולות החליבה וחוסר אחידות חליבה מפרה לפרה; כן נשארו הגביעים מורכבים הרבה זמן. ניסינו שיטות עבודה שונות: א) הכנת כל השורה של 6 פרות, הרכבת המכונות על כל השורה, הכנת כל השורה ממול, העברת המכונות והחלפת הקבוצה שנחלבה. ב) הכנת חצי קבוצה (3 פרות), הרכבת המכונה על 3 פרות אלה, הכנת 3 פרות נוספות באותה קבוצה, הרכבת המכונות עליהן, אח"כ הכנת 3 פרות ראשונות בקבוצה השניה והעברת המכונות אליהן וכו', עד שהוחלפה הקבוצה הראשונה לאחר הרכבת המכונות על 3 הפרות האחרונות אל הקבוצה השניה. ג) חליבת קבוצה שלמה, הכנת הקבוצה השניה רק לאחר הסרת המכונות מהקבוצה הראשונה והחלפת שתי הקבוצות בבת אחת, עם גמר חליבת הקבוצה השניה. כל הנסיונות האלה לא הביאו תוצאות מניחות את הדעת בכל הנוגע לטיב החליבה. עכשיו עברנו לעבודת 2 חולבים,